

Bestyrelsesmøde for Naturnationalpark Harrild

Mødet blev afholdt i Fiskemesterboligen på Naturcenter Harrild Hede den 27. november 2025 klokken 16.30 – 18.30, Fæsterholtvej 36, 7330 Brande.

Referat – Møde nr. 8, november 2025

1. Velkomst v. formanden

Orientering fra sekretariatet
Nyt navn NNP Harrild er minister godkendt.

Høring – Naturnationalpark Kompedal, proces og erfaringer. Der er kommet 26 høringssvar. Der udarbejdes et høringssvar som bliver offentliggjort på Naturstyrelsens hjemmeside i forbindelse med den politiske godkendelse af Naturnationalparken. Der er i forbindelse med høringsprocessen afholdt en offentlig vandring og et møde med naboerne omkring naturnationalparken.

Der blev spurgt til hvorvidt Naturstyrelsen vil anvende "No Fence" løsningen til hegning om naturnationalparkerne, nu hvor denne er godkendt til brug for kreaturer i Danmark. Naturstyrelsen følger løbende med i nye typer hegnsløsninger, men der er endnu ikke planer om at anvende "No Fence" løsningen, da områderne typisk vil blive afgræsset af flere dyretyper og ikke kun kreaturer.

2. Status for fredningssagen for Harrild Hede m.v. *Sekretariatet redegør for den forventede fredningsproces og tidsplan.*

Lennarth Skov Espersen (Botanisk Forening) har efter bestyrelsesmødet anmodet i aktindsigt i de juridiske dokumenter vedrørende denne sag og anmodet om at

bestyrelsen orienteres herom. Punktet er derfor grundigere beskrevet her i referatet i forhold til den orientering, der blev givet på bestyrelsesmødet.

Der er tale om ældre fredningsdeklarationer fra henholdsvis 1934, 1937 og 1954, såkaldte status quo fredninger og med det samme hovedformål om at bevare det lysåbne hedelandskab. For at beskytte hedearealerne mod ændringer valgte man, dengang fredningerne blev vedtaget, at indføre en passiv beskyttelse af hederne. I dag er der bred konsensus om og dokumentation for, at hederne har brug for en mere aktiv forvaltning, for at sikre biodiversiteten på arealerne og deres lysåbne karakter. Det vurderes derfor, at fredningerne ikke længere er tidssvarende.

Naturstyrelsen har, for at kunne opfylde plejeforpligtigheden for både Natura 2000-områderne og § 3 beskyttelsen for de fredede arealer, i flere omgang ansøgt om dispensationer fra fredningerne. Det daværende Miljøcenter Ringkøbing påpegede i 2010, at der var et behov for at modernisere fredningerne for at kunne gennemføre forvaltningen af Natura 2000-områderne. Miljøcenteret fandt, at dette arbejde burde påbegyndes i 2011. Ved en fornyet ansøgning om naturpleje efterspurgte Fredningsnævnet i 2014 en status på dette arbejde. I perioden herefter er der løbende ansøgt om dispensationer til naturpleje, senest i 2025 hvor Naturstyrelsen fik en dispensation til at afgræsse arealer på Castensciolds Hede. Naturstyrelsen har på den baggrund valgt at revidere de eksisterende fredninger i Nørlund og Gludsted plantager frem for at søge dispensation til bl.a. afgræsning i forbindelse med etablering af Naturnationalpark Harrild.

Sagsrejser er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Sagen forventes rejst primo 2026.

En fredningssag indeholder en række procedure som er kort gengivet nedenfor. (Se nærmere på fredningsnævn.dk).

Når fredningsnævnet modtager et fredningsforslag, annoncerer fredningsnævnet forslaget på fredningsnævnenes hjemmeside fredningsnævn.dk og i Statstidende. Annoncen fortæller, at der er rejst et fredningsforslag, og hvornår der holdes offentligt møde om forslaget. Desuden sender fredningsnævnet forslaget til berørte lodsejere og andre involverede parter.

Fredningsforslaget og et budgetoverslag sendes til kommunerne samt Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø med fire ugers svarfrist. Der vil i dette tilfælde ikke blive rejst et erstatningskrav, da der ikke inddrages nye arealer

*end de allerede fredede, hvortil der allerede er udbetalt erstatning i 1937.
Behandling af et fredningsforslag varer typisk op til 2 år.*

3. *Ny tidsplan for færdiggørelse af projektbeskrivelse og forvaltningsplan, afholdelse af offentlig høring
Sekretariatet redegjorde for den forventede proces og tidsplan.*

Etablering af et nyt projekt, som den kommende Naturnationalpark Harrild, vurderes af Naturstyrelsen som tilsynsmyndighed for fredningerne, at kræve dispensation af et helt andet omfang end afgræsning af et enkelt areal, som fx på Castensciolds Hede. Dette sammenholdt med, at fredningerne er utidssvarende og at revisionen er efterspurgt af Fredningsnævnet betyder, at Naturstyrelsen har besluttet at afvente revisionen af fredningerne inden offentlighedsfase og den endelige politiske godkendelse af naturnationalparken kan igangsættes. Dette er gjort blandt for at sikre, at der ikke i naturnationalparken planlægges og ansøges om tiltag, der er i strid med de eksisterende fredninger og før Fredningsnævnet har truffet afgørelse om indholdet af en ny fredning. Derudover vil der forventeligt skulle igangsættes flere tiltag i naturnationalparken, hvorfor Naturstyrelsen gerne ser, at kommende tiltag er i overensstemmelse med en revideret fredning.

Offentlighedsfasen og den politiske godkendelse af projektbeskrivelse og forvaltningsplan for Naturnationalpark Harrild igangsættes når Fredningsnævnene har afsagt kendelse for den nye fredning. Jf. pkt. 3 varer behandling af et fredningsforslag typisk op til 2 år. Hvorfor offentlighedsfasen og den politiske godkendelse af projektbeskrivelse og forvaltningsplanen for Naturnationalpark Harrild forventes gennemført i 2028.

4. *Bestyrelsens fokuspunkter i 2026
Hvad skal bestyrelsen arbejde med i 2026? Er der ønske om faglige oplæg og/eller inspirationstur til andre naturområder med helårsgræssende hest/kvæg?*

Bestyrelsen efterspurgte viden generelt og der var opbakning til at afholde en heldagsekskursion på en hverdag til eksisterende projekter med helårsgræssende dyr.

*Der blev foreslået besøg følgende steder:
Hammer Bakker
Kragelund Mose v/Martin Sandager*

Naturnationalpark Fussingø

Der blev foreslået forskellige konkrete oplægsholdere, eksempelvis:

Rune Engelbrecht - Oplæg om naturnationalparker

Tobias Sandfeld (SAGRO) - Oplæg om store dyr og naturpleje

Søren Larsen, (Danmarks Sportsfiskerforbund) foreslog at se på mulighederne for genopretning, forbedring af Kvindebækken som input til projektbeskrivelsen.

Sekretariatet laver en mødeplan for 2026 herudfra.

5. *Monitering af friluftsliv i Naturnationalpark Harrild*
I forbindelse med lovforslaget om ændring af naturbeskyttelsesloven om naturnationalparker - kap 8a (§§ 61a-61e) – fremgik det af lovbemærkningerne, at der skulle ske en monitering af forskellige parametre, herunder friluftslivet.

Sekretariatet præsenterede forslag til placering af forskellige typer tællere.

Der skal konkret lokaliseres 7-10 steder, hvor der kan opstilles person/cykel-/ og/eller biltællere på steder, hvorfra det er muligt at optælle væsentlige andele af de besøgende. Udkastet indeholder et stort antal end angivet ovenfor, hvorfor der muligvis vil forekomme en justering af antallet.

Forslaget omfatter følgende tællere i Naturnationalparken:

Køretøjer (7 stk.):

Ved begge ender af Bjerregårdvej (gennemgående offentlig vej med kommende færst)

Ved indkørsel til p-plads ved Bjerregård

Ved begge indfaldsveje til Naturcenter Harrild Hede (gennemgående offentlig vej)

Ved indkørsel til Skovlyvej (fredningsbestemt offentlig adgang for motoriseret færdsel)

Ved indkørsel ved Klinkhøjvej

Hestevogne: 2 stk.

Ved begge ender af Bjerregårdvej (gennemgående offentlig vej med kommende færst)

Der opstilles person/hest/cykel tællere følgende steder: (11 stk)

Ved adgangsveje langs Ikastvej (5 stk.)

Ved Klinkhøjvej

Ved Nørlundhus tomten

I det nordlige skel

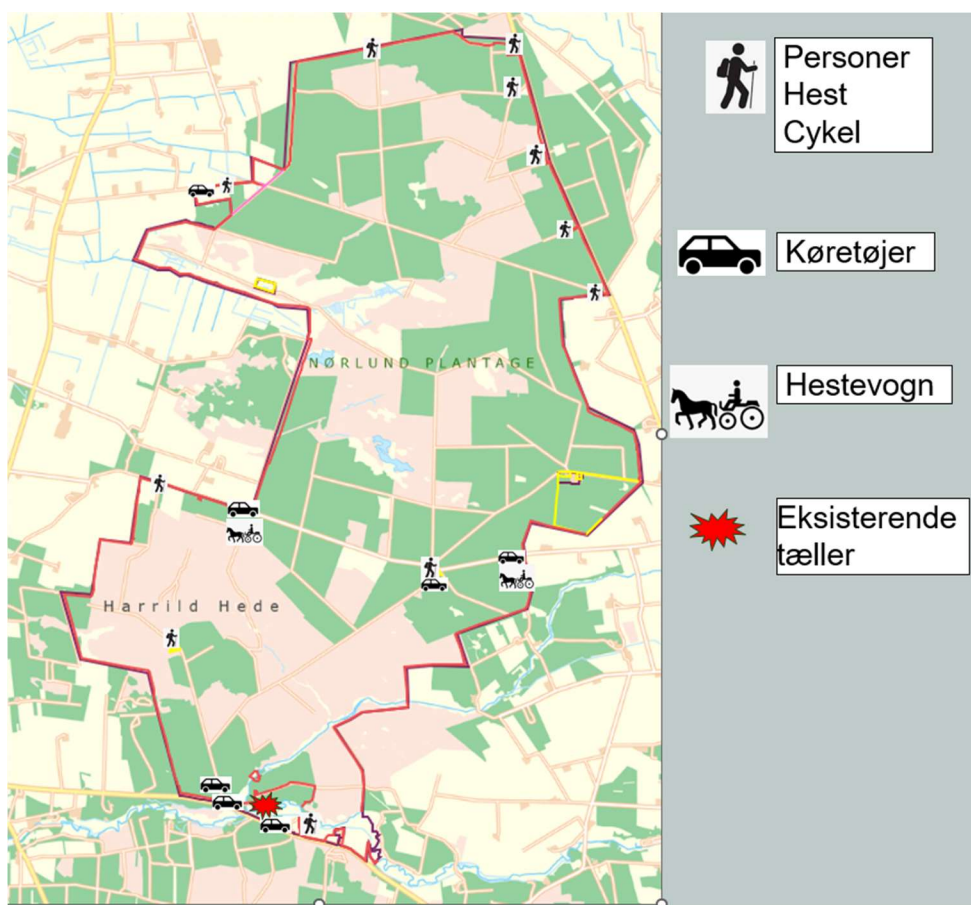
Ved P-plads Bjerregård – evt 2 stk (1 nordgående ad Midtervej/Fruergårdsvej, 1 sydgående ad Fruergårdvej)
 Ved p-plads på Voulundgård
 Ved Skovly p-plads
 Ved låge ind i eksisterende kreaturhegn syd for Holtum Å
 Å/Alternativt ved broen som krydser Holtum Å fra kreaturhegnet.

Der var konkret ønske om at placere en tæller ved Langebjerg på Harrild Hede for at monitorere udviklingen brugen af området.

Eksisterende tællere:

Tælleren ved indgang til skoven ved Naturcentret (gul rute) fastholdes.

Tæller ved trappen op til Fasterholtvej ved Naturcentret nedlægges. Den tæller primært naturskoleeleverne og de kan opgøres på anden vis.

Ønske om tællere uden for naturnationalparken:

Sekretariatet vil gerne i tillæg til tællere der monitorer brug af Naturnationalpark arealerne, monitorer brugen af de tilstødende arealer syd for Fasterholtvej. Der var opbakning fra bestyrelsen hertil. Sekretariatet følger op på muligheden for etablering af en køretøjstæller ved naturlegepladsen og evt. persontæller ved blårute syd for Fasterholtvej.

Bestyrelsen ønskede at tællerne både ind og uden for naturnationalparken opsættes allerede nu, inden naturnationalparken etableres.

6. Ny viden – publikationer fra KU

Rewilding and forest recreational value: A choice experiment analysis of the impact of large herbivores and fences in nature management (vedhæftet Pdf), sammen med en dansk version. Sekretariatet præsenterede kort rapportens indhold og konklusioner, med efterfølgende debat. Sekretariatet har fået oplyst at der p.t. arbejdes på at der kan afholdes et webinar, hvor forskerne bag rapporten præsenterer undersøgelsen, med mulighed for at bestyrelsesmedlemmer for naturnationalparkerne kan deltage. Sekretariatet udsender information herom, hvis det bliver relevant.

Naturstyrelsen ligger løbende relevant ny viden på Naturnationalparkprojektet hjemmeside. Se under "Faglig viden og undersøgelser af naturnationalparker" via nedenstående link.

<https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/naturnationalparker>

7. Næste møde og evt.

Søren Larsen, (Danmarks Sportsfiskerforbund) præsenterede kort projektet "Åland". Parterne består af DN, Aarhus University, DTU, kommuner interesseorganisationer, myndigheder og andre institutioner. Projektet har til formål at skabe god biodiversitet i Skjern Å dalen fra kilde til hav ved genopretning af ålejet og naturen i og omkring hele vandsystemet. For mere information henvises til hjemmesiden <https://www.aalandetsvenner.dk>

Kommende aktiviteter og møder:

Der arbejdes på at nærmere datofastlægge følgende arrangementer og bestyrelsesmøde: Forhåndsreserver gerne datoer allerede nu.

- (20., 21. eller 22. maj) - Heltagsstur til Hammer Bakker og Naturnationalpark Fussingø
- (9., 10. eller 11. marts) - Bestyrelsesmøde kl. 16.30-18.30 med fagligt oplæg. Mødested Naturcenter Harrild Hede
- 2. september - Bestyrelsesmøde kl. 16.00-18.00 med fokus på naturforvaltningsindsatser i NNP Harrild i 2026. Mødested: P-plads ved Bjerregårdvej.
- 26. november - Bestyrelsesmøde kl. 16.30-18.30 herunder fastlæggelse af fokusområder for 2027. Mødested Naturcenter Harrild Hede

Sekretariatet sender invitation og nærmere mødedatoer for de kommende bestyrelsens aktiviteter ud snarest muligt.

Hvis bestyrelsesmedlemmer vil være initiativtager, oplægsholdere for forskellige offentligturer i området i løbet af 2026 eksempelvis natravnetur, botanisktur, sommerfugletur, vandløbstur m.v. hjælper sekretariatet gerne med logistik, annoncering m.v.

Deltagere	
Hanne Bæk Olsen (formand)	
Anne Marie Søe Nørgaard	Herning Kommune
Kasper Pauli Pedersen	Ikast-Brande Kommune
Maria Mosegaard Mortensen	Danmarks Naturfredningsforening
Birgit Mortensen	Danmarks Jægerforbund
Frank Heidemann	DGI Midtjylland
Kirsten Skjødt Andersen	BUPL MidtVestjylland
Hans Jensen	Harrild Hedes Venner
Lennarth Skov Espersen	Botanisk Forening - Jyllandskredsen
Brit Vestergaard	Museum Midtjylland
Hans Thodsen	Isenvad lokalråd
Søren Larsen	Danmarks Sportsfiskerforbund
Kirsten Bjergskov Grarup	Foreningen Danmarks Vilde Natur
Søren Hald	Sekretariat Naturstyrelsen
Malene Qvistgaard	Sekretariat Naturstyrelsen

Afbud

Marianne Linnemann	Dansk Ornitologisk Forening
--------------------	-----------------------------

Peer Høgsberg	Svampeforeningen Vestjylland - Æ Skurrehat
Carsten Gjerløv	Landsbyforeningen for Gludsted og Omegn
Leif Hølledig Nørgaard	Herning-Ikast Landboforening
Bjarne Myllerup	Foreningen Bevar de Danske Skove
Martin Winding	Trailrunning Silkeborg